
TWEE DUIZEND ZATERDAGAVONDEN.

G. C. F. WALKATE

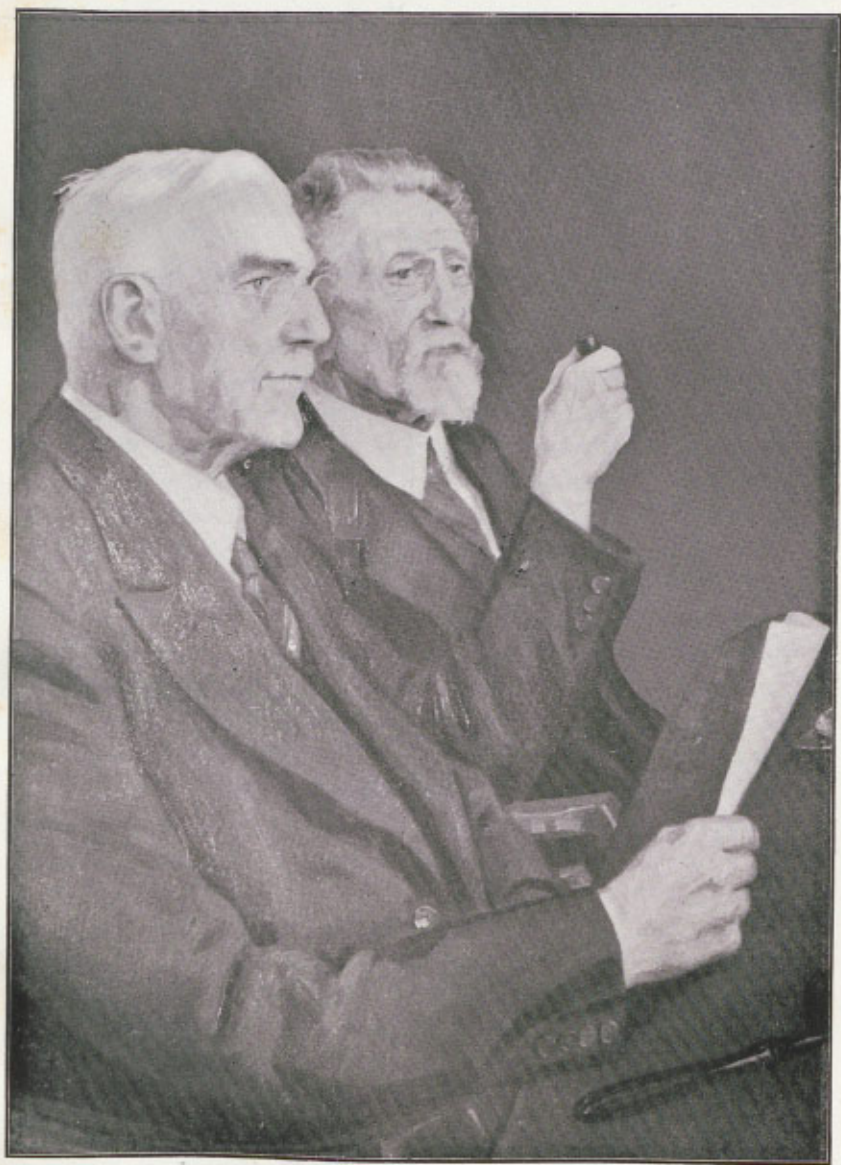
geb. te Kampen 29 Juni 1866
overl. te Kampen 23 Dec. 1943

P. BUTTER

geb. te Oud-Karspel 18 Oct. 1870
overl. te Kampen 30 April 1943

Of generaal Cambronne het gevleugeld geworden woord „le garde meurt et ne se rend pas” in den vallenden avond van Zondag 18 Juni 1815 op het slagveld van Waterloo al of niet heeft gesproken is van niet zo heel veel belang; waar het meer aankomt op daden dan op schone woorden is het wel van belang of niet alleen op het slagveld van Waterloo maar op dat uitgestrekte slagveld des dagelijkschen levens er zijn die wij rekenen tot „de oude garde” en die weten te sterven zonder zich te hebben overgegeven; of er inderdaad zijn die „in het harnas” blijven al zijn de ledematen wat stram en al zijn de botten wat stijf en al is het zoet luisteren naar de stemmen die lokken tot „welverdiende” rust in kamerjas en pantoffels. En inderdaad die oud-gedienden die in actie blijven tot de dood hen wegroept zijn er altijd geweest. niet alleen te Waterloo, en zij zullen er altijd zijn. Tot dezulken hebben behoord de beide mannen die een rol van betekenis hebben gespeeld in de geschiedenis van het Nederlandse Spaarbankwezen en in het bijzonder die van de Kamper Ntsspaarbank in de eerste vier decennia van deze eeuw, t.w. de heren G. C. F. Walkate en P. Butter.

Een spaarbank besturen, d.w.z. het met opoffering van direct levensgenot bespaarde penningke van de economisch zwakken beheren, is een sociale taak, die op den bestuurder een zware verantwoordelijkheid legt, maar die hem dan ook ruime innerlijke voldoening schenkt. Het is een taak die niet kan nalaten een grote bekoring uit te oefenen op dengene, die er toe geroepen wordt, omdat bevordering van spaar-

zin, voorzover deze niet ontaardt in verkeerde zuinigheid of gierigheid, is bevordering van stoffelijke welvaart van een volk; omdat het te allen tijde als een verstandige daad is gezien om, zolang Pharaos koeien vet zijn en veel melk geven, boter onder de pekels te zetten voor de tijd dat de koeien mager zijn geworden.

Het is aan geen twijfel onderhevig dat het „besturen” van de Kamper Nutsspaarbank aan Walkate en Butter grote voldoening heeft geschonken; het is evenmin aan twijfel onderhevig dat beide voor de vervulling van die vrijwillig en belangeloos aanvaarde taak grote offers hebben gebracht aan tijd en aan zorg voor de belangen die hen door duizenden waren toevertrouwd.

Welversnedener pennen dan de mijne hebben de betekenis van Frans Walkate als spaarbankman te boek gesteld; zijn dominerende persoonlijkheid, zijn initiatief en zijn langs autodidactische weg verkregen grote deskundigheid met betrekking tot het spaarwezen maakten hem tot één van de prominenten op dit gebied en brachten hem vanzelfsprekend op de voorzitterstoel in het Bestuur. Maar hij zou zijn plannen ten opzichte van de Kamper Spaarbank niet ten uitvoer hebben kunnen leggen indien hem in het Bestuur niet mannen hadden ter zijde gestaan die zijn initiatief steunden en zijn conceptie begrepen. En één van deze, één van de tot het laatst toe getrouwen was dokter Butter, die nadat de heer Walkate bij de reorganisatie van de spaarbank in 1936 tot het Directoraat werd geroepen, hem als Voorzitter in het Bestuur opvolgde.

Beide zijn in het begin van deze eeuw door het Departement Kampen van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen tot Commissaris van de Spaarbank benoemd; de heer Walkate in 1903 en Dr Butter in 1905. De Spaarbank, in 1820 van wege genoemd Departement opgericht, in de tijd van de diligence en de trekschuit, in de tijd van de kleine intieme verhoudingen, heeft de gehele 19e eeuw door het patriarchale blijven behouden, de sfeer van min of meer huiselijke ver-

houdingen tussen bestuurders en spaarders en de stijging van het inleggerstegoed ging ook in trekschuitentempo. Het obligo aan inleggers dat in 1850 ongeveer f 60.000.— bedroeg, was in 1870 aangegroeid tot ca f 76.000.— en in 1880 tot f 204.000.—; in 1890 tot ca f 467.000.—, om dan eindelijk in 1900 ca f 835.000.— te bereiken. *) Het ging dus crescendo en misschien enkelen wel al te veel crescendo, want bij dat alles was de boekhouding gebleven zoals zij in 1850 was ingericht; keurig maar ietwat verouderd; keurig maar zonder grote allure en zeker niet berekend voor de sneltreinvaart die de 20ste eeuw zou brengen. Want dan breekt de 20ste eeuw door; een werkelijke „doorbraak” met een haast adembenemende ontwikkeling van techniek en wetenschap op alle gebieden, ook in het spaarbankwezen met de invoering van tot dusver ongekende spaarmethoden, en dan zijn het de spaarbankbesturen met hun voor een groot deel nog 19de eeuwse inslag, die de tekenen van de nieuwe tijd moeten verstaan en zeeën moeten gaan bevaren waarin de bakens verzet zijn. Gemakkelijk ging dat niet overal, gemakkelijk ging dat ook niet te Kampen, waar veel tegenstand en moeilijkheden moesten worden overwonnen, gemakkelijk kan dat nooit zijn omdat moeilijkheden en strijd inhaerent zijn aan iedere geboorte. Ook zonder Walkate, gesecondeerd door enkele van de toenmaals jongeren waaronder Butter, zou voor Kampen de 20ste eeuwse ontwikkeling van het spaarbankwezen wel gekomen zijn; zoals er ook zonder Blériot wel vliegtuigen over het Kanaal gevlogen zouden zijn, maar de grote verdienste van Walkate en Butter is geweest dat zij niet navolgers maar richtinggevers zijn geweest en dat deze Nutsspaarbank in een provinciestedje, terend op zijn verleden en op zijn Kamper-eiland, volgens de algemeen in den lande geldende appre-

*) Ter vergelijking diene dat het inleggerskapitaal bedroeg in 1940 ca 5½ miljoen: in 1943 toen het proces van omzetting van goederen in geld in volle gang was ca 12 miljoen en in 1945 bij de aanvang van de geldsanering ca 19 miljoen.

ciatie behorend tot de dode steden aan de Zuiderzee, qua organisatie werd tot een van de eerste in Nederland en in verhouding tot het inwoneraantal is geworden de grootste spaarbank van ons land.

Het was geen wonder dat deze beide spaarbankbestuurders in de bijna veertig jaren dat zij hetzelfde sociale belang hebben gediend aan deze instelling, die hun geesteskind was, zeer waren gehecht; dat zij in die veertig jaren van strijd, moeilijkheden, tegenslagen en overwinningen elkander in vriendschap waren genaderd, ook al waren zij in vele opzichten tegenvoeters. Bijna veertig jaren lang waren deze beide, terwijl de duizenden spaarders thuis hun Zaterdagavondse krantje lazen, in warmte en kou, onder stralende zon en over sneeuw en ijs vrijwillig en belangeloos naar de Spaarbank opgegaan om daar te beraadslagen over de wijze waarop de zuur verdiende spaarpenningen moesten worden belegd.

Toen Dr Butter op 30 April 1943 voor goed was heengegaan na tot zijn dood toe Voorzitter van het Spaarbankbestuur te zijn gebleven, hoezeer zijn gezondheidstoestand en zijn activiteit in de laatste jaren ook was achteruitgegaan, werd het wel heel eenzaam om Walkate; hij was nog vol vitaliteit; hij had zijn Historisch Archief waarvan hij de grondlegger was; hij had nog zijn onverflauwde belangstelling voor alles wat de Spaarbank betrof; hij had de vriendschap en de eerbied van allen die tot de spaarbank behoorden, maar zij waren niet meer van zijn tijd; zij waren van een andere generatie. Zij kenden niet meer de toestanden en de mensen die hij en Butter hadden gekend en waarover en over wie zij samen zo gezellig konden praten, want beide waren niet van de wereld afgestorvenen geweest, maar beide hadden zij deelgenomen aan het openbare leven en beide hadden, zeker niet op de laatste plaats door het werk voor de spaarbank, velen leren kennen. Op 23 December 1943 volgde Walkate zijn vriend Butter in de eeuwige rust, en de woorden ten afscheid op 29 December d.a.v. aan zijn graf

gesproken, gaven slechts op gebrekkige wijze uiting aan de dank die de gemeenschap dezen man verschuldigd was, die de rust nooit had gezocht, wien geen offers aan tijd en moeite te zwaar viel, niet alleen waar het zijn troetelkind de Nutsspaarbank betrof maar ook in de besturen waarin hij zitting had, zoals van het Nutsdepartement en van de Sociëteit 't Collegie, van welke beide hij tot zijn dood penningmeester en een zeer nauwgezette penningmeester was. Beide zijn, naar menselijke berekening, op een goed oogenblik uit dit leven heengegaan, want beide waren van een tijd toen een gulden nog een gulden was en er nog geen geblokkeerde guldens, optieguldens en wat dies meer zij bestonden. Aan Walkate werd voor zijn verdiensten voor het Nederlandse spaarbankwezen een Koninklijke onderscheiding verleend, die hij nooit droeg, want deze man was wars van uiterlijk eerbetoon; voor hem was het woord uit „King Lear”: „to be acknowledged would be overpaid” geen zinledige frase.

Op het schilderij, dat sedert enige jaren de schouw in de bibliotheek van de Spaarbank siert, zijn beide mannen op uitnemende wijze door den kunstschilder van Vlijmen vereeuwigd. Zij, gedurende wier bewind de Kamper Spaarbank is geworden tot een van de grootste en technisch best ingerichte in den lande, hebben het recht daar te zijn als een lichtend voorbeeld voor hen die geroepen zijn hun taak voort te zetten. Telkens weer als ik dat schilderij en de treffend goed gelijkende beeltenissen van de beide oude heren zie, hoor ik ze praten en betogen; Walkate weinig welsprekend maar „to the point”, Butter drukker en breedvoeriger. Zo heb ik ze ook gekend in de besturen van Nutsdepartement en van Het Groene Kruis, waarin ik vele jaren het voorrecht had met hen samen te werken, want vooral Het Groene Kruis, waarvan Dr Butter in 1908 één van de oprichters was, lag hem na aan het hart. Zij hebben de jongeren in het Spaarbankbestuur in het werk ingewijd en hen de enige weg gewezen die een Spaarbank gaan mag, die van een zo groot mogelijke veiligheid, ge biedt de aan nabroer

Het is een daad van piëteit hen met deze enkele woorden te herdenken, nu beide sedert een vijftal jaren uit onze samenleving en ons stadsbeeld zijn verdwenen; de haastige, schrale gestalte van de heer Walkate zich spoedend van de Nederlandsche Bank, waarvan hij correspondent was, naar de Spaarbank, en de lange, in de laatste jaren gebogen grijze dokter, en het is goed hen in de herinnering terug te brengen omdat het tempo van deze tijd er nu eenmaal naar is om mensen en dingen die we niet dagelijks meer zien en ontmoeten snel te vergeten.

George Christiaan Frans Walkate en Pieter Butter zijn in deze stad sociale werkers van groot formaat geweest. Hun namen staan in goud gegrift in de hal van het spaarbankgebouw dat aan de Burgwal staat als een monument van nuttig, sociaal werk; zij hebben de bepalingen van de in overleg met het Nutsdepartement vastgestelde „Wet voor de Spaarbank te Kampen” getrouwelijk nageleefd; hun persoonlijkheid en hun werk zal niet vergeten worden door hen die met hen in de besturen van Spaarbank en andere verenigingen ten algemenen nutte de gemeenschap hebben gediend. Ils ont bien mérité de leur patrie.

H. A. EKKER,

Voorzitter Dep. Kampen van de
Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.